

Awadová, Linda

[**Boeckx, Cedric. Linguistic minimalism: origins, concepts, methods, and aims**]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2007, vol. 56, iss. A55, pp. 328-334

ISBN 978-80-210-4335-0

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100992>

Access Date: 04. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zároveň ale nejsou dána kritéria k určení obsahových elementů. Hlavní výtka gramatikalizační teorii tedy zní, že se neopírá o žádnou obecnou teorii obsahových elementů. Pokud jde o stránku formální, je gramatikalizační teorie velmi dobře srovnatelná s pražskou typologií – čím gramatičtější je v Lehmannově pojetí znak, tím více má rysů (intro)flexivního typu. Obecněji formulováno, gramatikalizační škále z velké míry odpovídá schéma polysyntetický – isolační – aglutinační – flexivní typ. Obě teorie by tedy mohly, ba měly spolupracovat: gramatikalizační teorie může poskytnout cenný materiál, pražská typologie systematictější vysvětlení, neboť má zřejmě větší explikativní sílu (v jejím základu je hledání souvislostí mezi jazykovými jevy).

Poslední kapitola Vykypělovy knihy – *Zu den Namen der Prager Typen und zum Namen der Prager Typologie* – se věnuje vývoji pražské typologie: jejím hlavním pojmům a osobnostem. V historii pražské typologie lze rozlišit tři období: rané období, kdy ještě nebyl explicitně zařazen introflexivní typ a kdy byl poněkud jinak formulován typ polysyntetický, „standardní“ období s pěti typy, a období pozdní s (nakonec ovšem odmítnutým) pokusem o včlenění dvou nových typů (ergativního a aktivního). Pro typologickou teorii pražské školy je podle autora název pražská typologie příhodný. Je v ní možno rozlišit „centrum“, tvořené Skaličkovými, Sgallovými a Popelovými pracemi, a „periferii“, tvořenou metodologicky poněkud odlišným přístupem Kurzové a Hoskovce a Isačenkovou fonologickou typologií.

Na závěr knihy zařadil autor rozsáhlou bibliografii textů týkajících se pražské typologie.

Poměrně málo prostoru autor v knize věnoval osobitému teoretickému přínosu Jaroslava Popely k pražské typologii. Popelův přístup si zjevně zaslouží samostatnou pozornost, zvláště po nedávném znovuobjevení Popelovy disertace o typologii ruštiny (z roku 1950), z níž byl zatím vydán pouze její obecný úvod (Popela 2006). Alespoň zmínku by si podle našeho názoru zasloužil Neústupného (1993) nápad aplikovat principy Skaličkovy typologie jazyků na vnitřní dějiny jazykovědy: jako je jazyk pojímán jako kombinace vlastností různých typů, tak lze pohlížet na jazykovědný směr či školu jako na kombinaci rysů různých, předem vymezených způsobů přemýšlení.

Vykypělova kniha je přínosná hned z několika důvodů. Jednak řeší některé obecné i konkrétní otázky pražské typologie, jednak inspirativně poukazuje na ty, které dosud na řešení čekají; především však ve světovém jazyce, a tedy širokému čtenářstvu, zpřístupňuje jednu z nejhodnotnějších teorií pražské školy.

Na závěr dodejme, že kniha vychází příhodně v roce několika zajímavých výročí, z nichž zde můžeme uvést tři: osmdesát let od založení Pražského lingvistického kroužku, patnáct let od úmrtí Vladimíra Skaličky a osmdesát let od narození Petra Sgalla.

Lehmann, Christian (2002): *Thoughts on grammaticalization*. 2nd, revised edition. Erfurt: Seminar für Sprachwissenschaft der Universität. (Arbeitspapiere des Seminars für Sprachwissenschaft der Universität Erfurt. 9.)

Neústupný, Jiří (1993): Poststrukturalismus a pražská škola. *Slovo a slovesnost* 54, 1–7.

Popela, Jaroslav (2006): *Skaličková jazyková typologie*. Brno.

Vykypěl, Bohumil (2005): *Glossematikstudien. Unzeitgemäße Betrachtungen zu Louis Hjelmslevs Sprachtheorie*. Hamburg.

Vít Boček

Boeckx, Cedric: **Linguistic Minimalism. Origins, Concepts, Methods, and Aims**. Oxford: Oxford University Press. 2006. 246 s.

Myšlení a práce Noama Chomského již několik desítek let silně ovlivňují lingvisty po celém světě, a to jak jeho zastánce, vykladače a obdivovatele, tak i odpůrce a zástupce jiných vědních disciplín. S jeho jménem je spojena četná řádka publikací týkajících se několika silných teore-

tických proudů, od standardní teorie padesátých let po minimalistický program současné doby. Podrobný přehled děl a nástin vývoje Chomského myšlení u nás podávají např. Veselovská (2001, 2002) a Dočekal (2002, 2005), odezvu chomskyánské gramatiky u nás sleduje Karlík (v tisku). Jedná se o dlouhý a dynamický vývoj generativistického modelu jazyka, jehož momentální podoba, minimalistický program, se na první pohled může zdát naprosto odlišná od modelu prvního, tedy standardní teorie.

Neustálé a mnohdy i zásadní změny v teoretickém myšlení považují Chomského kritikové za důkaz neadekvátnosti celého jeho myšlení. Někteří lingvisté a zájemci o dílo Chomského a jeho kolegů pracujících vždy v tom kterém proudu tak mnohdy od seznámení se s jeho pojetím výzkumu jazyka upouštějí, popř. se k němu posléze vyjadřují kriticky. Není divu, stačí nahlédnout do některé z publikací plně složitých formalismů, zkratk a odkazů k dílům dalších autorů, jejichž znalost je automaticky očekávána, a čtenář neznalý problematiky tak může být přinejmenším zmaten, v nehorším případě odrazen. Právě proto by měl zájemce o generativní gramatiku a její nejnovější verzi, minimalistický program, nejprve sáhnout po knize Cedrica Boeckxe *Linguistic Minimalism. Origins, Concepts, Methods, and Aims* (Lingvistický minimalismus. Původ, koncepty, metody a cíle). Oproti jiným publikacím, které se snaží zmapovat a zpřístupnit základní prvky minimalistického programu, se Boeckx ve svojí knize pokouší vysvětlit filozofii tohoto přístupu, jeho návaznost na předchozí modely, a to na jednoduchých příkladech bez složitého žargonu. Tím se liší od dalších vlivných publikací, např. editorů Abrahama et al. (1996), Epsteina a Hornsteina (1999) a Hendricka (2003), které již nabízejí soubory textů obsahující konkrétní minimalistické analýzy jazykových jevů.

Protože si je však autor vědom, že kvůli cílovému publiku je nucen značně zjednodušovat, odkazuje také k dalším publikacím, např. Hornstein et al. (2006), Lasnik et al. (2005), Uriagereka (1998) a Bošković a Lasnik (2006), v nichž už se informovaný čtenář může o minimalistickém programu dozvědět více. Překvapivě však upozorňuje čtenáře také na publikace, po nichž sahat nemá a jež nazývá „karikaturami“ minimalismu, konkrétně jmenuje např. Radforda (1997). Na zájemce o hlubší porozumění se autor často obrací ve svém poznámkovém aparátu, kde jsou uváděny složitější jevy. Boeckxova kniha je psaná anglicky a je rozdělena do šesti oddílů, a to Minimalist Gamble (Riziko minimalismu), The Minimalists Roots (Kořeny minimalismu), The Minimalist Core (Jádro minimalismu), The Minimalist Impact (Dopad minimalismu), The Minimalist Highlights (Důležité body minimalismu) a The Minimalist Seduction (Svádnost minimalismu). Kromě obvyklého věcného rejstříku a rejstříku autorů je tato publikace doplněna o část, v níž jsou vysvětleny důležité pojmy související s tématem knihy.

Autor považuje pro pochopení hlavních myšlenek minimalistického programu za nesmírně důležité zabývat se celkovým vývojem generativistického myšlení. Z hlediska minimalistického programu považuje pak za nutné věnovat pozornost zejména 80. letům, během nichž byla uvedena teorie principů a parametrů, ze které minimalistický program posléze vykrytalizoval. Teorie principů a parametrů (TPP) navazuje na předchozí standardní a rozšířenou standardní teorii a reaguje především na pro Chomského hlavní nedostatek těchto dvou teorií, totiž na to, že tyto teorie nedokáží adekvátně vysvětlit osvojení si jazyka dítětem. Chomsky tu mluví o Platonově problému: odkud berou lidé znalosti, pro které nemohou mít evidentně zkušenostní podporu.

Děti si svůj mateřský jazyk osvojují nesmírně rychle a lehce, je tedy otázkou, jak takovýto proces probíhá. Pro nativisty typu Chomského mají rozhodující význam vrozené předpoklady pro osvojování jazyka, čímž se ostře vyhraňují proti behavioristům a jejich kladení důrazu především na vnější vlivy.

Ke zvládnutí procesu akvizice jsou děti vybaveny tzv. mechanismem sloužícím jazykové akvizici, často uváděným pod zkratkou LAD, tedy *Language Acquisition Device*. Chomsky (1990, s. 69) definuje LAD jako proces, který zpracovává zkušenost osvojenou v ideální komunitě a z této zkušenosti pak buduje určitým způsobem stav jazykové schopnosti (language faculty) (Cook

a Newson, 1996, s. 79). Boeckx uvádí, že Chomsky (1965) definuje UG jako biologicky danou kognitivní strukturu (s. 19).

Jazykové okolí označované v akviziční literatuře jako primární lingvistická data (input), je k jazykovému vývoji dítěte nutné. S jazykem, jež dítě obklopuje, popř. v okolí dítěte chybí, souvisí i tzv. logický problém akvizice. Děti jsou schopny produkovat nekonečný počet vět z omezeného počtu jednotek. To, co slyší a získávají ze svého okolí, však nemůže být jediným zdrojem této schopnosti, mluvíme pak o nedostatečnosti stimulu (poverty of stimulus). Jazykový input, kterým jsou děti obklopeny, je tedy značně omezený a objevuje se v něm převážně pozitivní evidence (oproti negativní evidenci (chyby) a nepřímé negativní evidenci (chybějící jazykové jevy)).

Boeckx (s. 20–21) ilustruje charakter jazykových dat a nemožnost osvojit si pouze na jejich základě gramatický systém cílového jazyka dospělých pomocí jednoduchého příkladu zjišťovacích otázek v angličtině:

a) Is Mary at home? (Answer: Yes, Mary is at home.)

/Je Marie doma? (Odpověď: Ano, Marie je doma.)/

b) Can Bill sing? (Answer: Yes, Bill can sing.)

/Umí Bill zpívat? (Odpověď: Ano, Bill umí zpívat.)/

c) Will Mary be at the party tomorrow? (Answer: Yes, Mary will be at the party tomorrow.)

/Bude Marie na večírku zítra? (Odpověď: Ano, Marie bude na večírku zítra.)/

Zdá se, že otázka je nějakým způsobem spjata s oznamovací větou, a to tak, že otázka vznikne pohybem pomocného slovesa (např. *is*, *can* a *will*) na začátek věty. Dítě by tedy mělo nejprve najít pomocné sloveso a posléze jej posunout na začátek věty. Toto pravidlo však nefunguje s větami, v nichž jsou např. dvě pomocná slovesa, a dalšími typy konstrukcí:

d) Will Mary believe that Frank is here? (Yes, Mary will believe that Frank is here.)

/Bude Marie věřit (tomu), že Frank je tady? (Ano, Marie bude věřit (tomu), že Frank je tady.)/

Otázkou tedy je, jak dítě přijde na to, kdy má jaké pravidlo použít. Dítě mohlo sledovat primární lingvistická data a na jejich základě si pak vytvořit odpovídající pravidlo. Z uvedených příkladů je však zřejmé, že data jsou příliš matoucí a složitá na to, aby dítě v tak krátkou dobu mohlo odpovídající pravidla používat. Druhé vysvětlení může poskytnout již výše zmíněné vrozené vybavení dětí, jež je od počátku jejich jazykového vývoje vede správným směrem, tedy univerzální gramatika a její principy. V TPP tedy dětem zbývá pouze nastavit si odpovídající parametry v závislosti na jazyku, který si osvojují. Oproti jiným Boeckx uvádí, že koncept parametru zavedl poprvé Rizzi (1978) (s. 55).

Důležité je nejen sledovat vývoj myšlení vedoucí k minimalistickému programu, ale také jevy, na něž je kladen důraz. Do 80. let, tedy do vzniku TPP, byla otázka osvojování jazyka jednou z nejdůležitějších. TPP se odpovědi na ni úspěšně (alespoň pro zastánce tohoto proudu) zhostila a pozornost se přesunula z toho, jak otázky řešit, na to, jak je řešit co nejlépe (Boeckx, s. 61). Objevuje se teorie řízení a vázání (Government-Binding Theory, GB), jejíž některé aspekty lze, podle Boeckxe, považovat za východisko minimalismu. Podle Goulda (2002) tvoří tři hlavní pilíře jakéhokoliv přístupu, jež má být charakterizován jako minimalistický, ekonomičnost, virtuální konceptuální nutnost a symetrie (2002, s. 10 in Boeckx, s. 83). Všechny tři výše zmíněné atributy byly podle Boeckxe (s. 83) přítomny již v Chomského minimalistickém příspěvku z roku 1993, ne však v GB, jejíž součástí tvořilo několik modulů, např. modul frázové struktury, modul vázání, modul kontroly, pádový modul a modul lokality. Tyto jednotlivé moduly lze považovat za sub-teorie, jež

spolu interagují (s. 62–63). Ve své knize se Boeckx pokouší ukázat, jak se s těmito moduly dokázal vypořádat právě minimalistický program s kladením důrazu na princip ekonomie, nejmenšího úsilí, nejkratších kroků apod. Blíže se k těmto principům a vybraným minimalistickým analýzám autor věnuje v páté kapitole – *The Minimalist Highlights*, která už je poněkud techničtějšího rázu, ale stále ještě srozumitelná. Minimalismus tedy na GB navazuje, znovu oprašuje některé jevy a snaží se je znovu analyzovat, prozkoumat a navrhnout „elegantnější“ řešení. Jedním z takto popisovaných jevů je např. koncept kontroly (control), který se uplatňuje u struktur, v nichž jméno vstupuje do vztahu se dvěma slovesy. Ve větě *John tried to kiss Mary* (John se pokusil políbit Marii) se Johna týká jak akt snažení se, tak akt líbání. Koncept kontroly implikuje další koncepty, jako např. modul, theta-role, pohyb, vázání, pád apod. (s. 159). Tradičně, a to podle Boeckxe od dob Rosenbaumových (1967), je kontrola považována za vztah bez pohybu, který zahrnuje kontrolovatele (overtní referenční jméno) a kontrolovaného neboli prázdnou kategorii PRO. Zastánci minimalismu ve své snaze zredukovat popisný aparát zavádí nová řešení. Hornstein (1999, 2001) interpretuje kontrolu jako pohyb (Movement theory of control, MTC). Nejedná se tedy o strukturně specifický jev, ale podtyp obecně platného jevu, tedy pohybu. Změny se týkají i úrovní reprezentace, neboť i s nimi je spojena virtuální konceptuální nutnost. Hlubková a povrchová struktura byly transformovány do nových modelů. Ze čtyřúrovňové GB (D-struktura, S-struktura, fonetická forma (Phonetic Form, PF) a logická forma (Logical Form, LF)), zůstaly u většiny autorů pouze dvě úrovně, a to PF a LF. Existuje však několik pojetí a doposud není jasné, který model, tedy zda model s jednou úrovní, dvěma úrovněmi či úrovní žádnou, bude ten správný (Boeckx, 2006, s. 77). Minimalismus se tedy snaží zredukovat popisný aparát, což je znakem principu ekonomie projevu, který se na úrovni teoretické analýzy, tedy čím méně, tím lépe (Epstein, Hornstein, 1999, xi).

Některé principy však ztratily v průběhu nejnovějšího vývoje důležitost, či byly přetransformovány do jiné podoby, jako např. princip ekonomie, k němuž se Chomsky ve svých nejnovějších publikacích už explicitně nevyjadřuje (s. 100). Rychlé pouštění od některých původních návrhů je častým terčem kritiků, Boeckx je však považuje za přirozenou součást programů, a ne za slabost (s. 102). Konceptem programu se Boeckx podle mého názoru zabývá až příliš podrobně. Z výše uvedené argumentace je však zřejmé proč. Minimalismus je program a jako takový spíše předkládá cíle výzkumu a způsob ptání se, než odpovědi na tyto otázky. Jak říká Chomsky (2000, s. 92): „existují minimalistické otázky, ne však minimalistické odpovědi“ (Boeckx, s. 84). Jako každý správný generativista si i Boeckx pomáhá paralelami, jež hledá v přírodních vědách, jako jsou biologie, matematika a fyzika, a u vědců, jako např. J. C. Maxwella, I. Newtona či A. Einsteina, a také ve filozofii. Jako nejvíce výstižné uchopení významu programu ve vědě považuje Boeckx pojetí filozofa Imreho Lakatose, jenž vyvinul metodologii vědeckých výzkumných programů. Říká, že typickou jednotkou velkých vědeckých úspěchů není izolovaná hypotéza (nebo teorie), ale výzkumný program (1970). Mezi jeho základní charakteristiky patří jádro (core), tedy to nepopíratelné, definitivní, dále jsou to důslednost/přísnost (rigor) a dozrávání (maturation), a mimo jádro také otevřenost (openness), flexibilita (flexibility), extrém (extrema) a možnost usvědčení z nesprávnosti (falsifiability) (s. 88 – 109).

Chomsky se tak svým dílem *Beyond Explanatory Adequacy* (2004) a díly následujícími podle Boeckxe hlásí k metodologickému principu, jež je ve vědě přítomen již od časů Koperníka a jež je označován jako Galilejský styl ve vědě a podobně jako Galileo také Chomsky věří v ontologický princip, který považuje přírodu za dokonalou a jednoduchou, a v níž nic není tvořeno marně (Galileo, 1962 (1632) s. 397 in Boeckx, s. 112). Minimalismus totiž za přesně takový jazyk považuje. Netáže se, jaké jsou jeho vlastnosti, ale proč jsou takové, jaké jsou (Chomsky, 2004, s. 105 in Boeckx, s. 115).

V souladu s generativistickými trendy se Boeckx ve své publikaci zamýšlí také nad důležitostí krásy ve vědě. Zmiňuje krásné jevy, jako např. Cinqueho (1999) pořadí adverbii, jež v nejrůznějších jazycích světa zrcadlí pořadí různých flektivních morfémů (s. 118). Nejsm si jistá, zda všichni,

kteří Cinqueho analýzy znají, by je nazvali krásnými, ale budiž. K fenoménu krásy neodmyslitelně patří i jednoduchost a elegance, další z pojmů, jež jsou velice častou součástí generativistických textů a jež bývají často kritizovány odpůrci generativistů, jako např. Schlesingerem (1994), který poněkud ironicky uvádí, že „vysvětlení akvizičních fenoménů současnými nativisty působí mnohem více esteticky než podobné pokusy empiristů. Nativisté se projevují duchaplně a vynalézavě a používají formalismy ke stanovení svých argumentů. Jsou schopni rychle zhodnotit protidůkazy a často mají v rukávu pohotovité řešení. Oproti tomu se vysvětlení empiristů zdají být mnohem méně chytrá a vzrušující. Je tedy snadné pochopit, proč je pro některé lingvisty nativismus svůdný” (s. 105). S takovýmto tvrzením by Boeckx zcela jistě souhlasil. Estetická dimenze vědy mu opravdu leží na srdci, neboť se jí intenzivně věnuje a seznamuje čtenáře s Yangovými (1982) třemi kategoriemi krásy (s. 117) a také s tím, že už se sem tam objevují záblesky krásných teorií (minimalistických samozřejmě) (s. 120). Citátem z Diraca (1963), který zní: „teorie, která má nějakou matematickou krásu, bude pravděpodobněji správnější než nějaká ošklivá teorie, která se podrobně zaměřuje na nějaké experimenty” (Boeckx, s. 124), také otevřeně deklaruje svůj postoj k empirickému výzkumu.

Minimalismus však touží ještě po něčem hlubším než jen po esteticku. Pokud jdou totiž jeho zastánci správným směrem, mohou být schopni najít odpovědi týkající se otázek evoluce jazyka. Podobně jako byla rychlost akvizice jazyka u dětí je i vývoj lidského jazyka v celé jeho komplexitě a za tak krátkou dobu považován (počátek pravděpodobně zhruba před 50 000 lety) za téměř neuvěřitelný. Boeckx ve svojí knize rozvíjí myšlenky autorů jako jsou např. Piattelli-Palmarini (1989) a Uriagereka (1998), vystupujících proti názorům Pinkera a Blooma (1990), jež považují evoluci jazyka za výsledek adaptivních procesů, podobně jako je tomu v Darwinovském pojetí u ostatních komplexních biologických systémů. Minimalismus totiž redukuje tuto zdánlivou komplexitu na výsledek velice jednoduchých počítačních mechanismů. Tak se oproti Darwinovským externalistům typu Pinkera a Blooma řadí do tzv. internalistické tradice, která sahá až k Platonovi. Mezi internalisty je pak možné řadit Hausera et al. (2002) a posléze Fitch et al. (2004), kteří považují právě počítačnický systém u lidí, tzv. základní syntax (narrow syntax), pro niž je typická rekurzivita, za vlastnost, kterou se lidé liší od zvířat.

Tato specificky lidská schopnost, tedy jazyková schopnost (language faculty), stojí v popředí zájmu dnešní lingvistiky. Generativismus se od počátku věnoval jazyku jako zvláštnímu modulu, a to podle Boeckxe proto, že je s takovýmto přístupem větší pravděpodobnost úspěchu (s. 148). Tato autonomie byla reakcí na piagetovský náhled na jazyk, jež podle Boeckxe a dalších nepřináší žádná adekvátní vysvětlení. Dnes je nutné tuto jazykovou schopnost vnímat jako interdisciplinární záležitost. Podle Rizziho už nejde tak moc o to, zda je jazyková schopnost spjata se zvláštními počítačnickými prvky, ale spíše, jaké je její místo v celkové topografii mysli, jakou funkci musí plnit (spojovat zvuk a význam) a jak na rozhraních interaguje s ostatními systémy (2004, s. 340 in Boeckx, s. 149). Minimalismus tak vědce nutí hledat uniformitu v kognitivních systémech a v širším slova smyslu také v komplexních systémech na mnohem abstraktnější a rafinovanější úrovni, než je úroveň přístupu piagetovského.

Generativisté se nejen kriticky vyjadřují k některým přístupům, ale jsou také sami častým terčem kritiků. Přestože dila, jež se vyjadřují k minimalismu kriticky, považuje Boeckx za omezená (limited in scope), věnuje pozornost alespoň některým z nich, např. Newmeyerovi (2003), který uvádí, že empirické výsledky minimalismu, k nimž Chomsky (2002) odkazuje, nedosahují takového úspěchu, jak se Chomsky ve své rétorice vyjadřuje (s. 596). Levine (2002) dokonce označuje minimalismus za spekulaci bez empirických základů (s. 325), jíž se Chomsky uchyluje k iracionálním postupům (s. 329) (Boeckx, s. 156). Sám Chomsky považuje již teorii principů a parametrů za částečně odvážnou spekulaci spíše než specifickou hypotézu (Chomsky, 1995, s. 7), takže Levinova kritika vlastně ani kritikou není. Boeckx si na pomoc volá Poppera (1959, s. 8), který uvádí, že každý objev obsahuje iracionální element nebo kreativní intuici (s. 88). Uvedené citáty jsou autorem chytře vybrané a dobře tak ilustrují slovní přestřelku, jež mezi zastánci generativismu

a zvláště pak minimalismu a jeho odpůrci probíhá. Ve výčtu citátů takovýchto přestřelek však nemá smysl pokračovat, protože je zřejmé, že dochází k tomu, na co ve svojí knize poukazuje i Boeckx. Mnoho kritiků se výlučně zaměřuje na Chomského a jeho dílo. Zapomínají tak přitom na to, že již od počátku je podoba generativismu spjata s mnoha jmény, a také na to, že samotný minimalismus se skládá z alternativních hypotéz, které se mnohdy od Chomského myšlenek zásadně liší (s. 156). Jedná se však už o literaturu, jež od čtenáře vyžaduje vybavení specifickými, zejména pak „technickými“, informacemi. Jsme tedy opět na začátku začarovaného kruhu. Nezbývá než doufat, že tato kniha a knihy jí podobné tento kruh pomohou prolomit. Ne proto, že by minimalismus nutně musel být lepší než jiné náhledy na jazyk. „Minimalismus není důležitější, užitečnější či zajímavější než ostatní přístupy k jazyku. Je však jedinečný, odlišný a stejně důležitý, užitečný a zajímavý“ (Boeckx, 2006, s. 14).

Boeckx se zdá být minimalismem a jeho představiteli přímo nadšen, např. již výše zmíněnou Cinqueho krásnou analýzou, Rizziho by dokonce za jeho relativizovanou minimalitu (Relativized Minimality) navrhl, pokud by taková cena existovala, na Nobelovu cenu v lingvistice (s. 103). Autorovo nadšení je místy úsměvné, avšak do jisté míry nakažlivé, a zdaleka ne ojedinělé. V podobně laděné publikaci píše Hendrick (2003), že by syntaktikové měli minimalismus v duchu evoluce teorie vítat s nadšením. O to také Boeckxovi jde. Proto píše tak, aby mu jeho cílové publikum rozumělo a aby bylo motivováno k další četbě, studiu a hledání odpovědi na otázky, jež si minimalistický program klade a nejspíše ještě nějakou dobu bude klást.

Literatura:

- ABRAHAM, Werner et al. (eds.) *Minimal Ideas. Syntactic studies in the minimalist framework*. Amsterdam: John Benjamins, 1996. 363 s.
- BOŠKOVIĆ, Željko, LASNIK, Howard (eds.) *Minimalist Syntax: The Essential Readings*. Oxford: Blackwell. 2006. 464 s.
- BRODY, Michael. *Lexico-logical Form: A Radically Minimalist Theory*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1995.
- CINQUE, Guglielmo. *Adverbs and Functional Heads*. Oxford: Oxford University Press. 1999. 275 s.
- COOK, Vivian J., NEWSON, Mark. *Chomsky's Universal Grammar: An Introduction*. 2nd Edition, Oxford: Blackwell. 1996. 369 s.
- DIRAC, Paul. The Evolution of the physicist's picture of nature. *Scientific American*, 1963, 208, s. 45–53.
- DOČEKAL, Mojmír. *Vázané proměnné v češtině*. MU, Brno: Nakladatelství MU. 2005. 216 s.
- DOČEKAL, Mojmír. Hesla týkající se generativní gramatiky. In *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ, Jana. Praha: NLN. 2002.
- EPSTEIN, Samuel D., HORNSTEIN, Norbert (eds.) *Working Minimalism*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1999. 353 s.
- FITCH, Tecumseh W., HAUSER, Marc D., CHOMSKY, Noam. The Evolution of the language faculty: clarifications and implications. *Cognition*, 2004, 97, s. 179–210.
- GALILEI, Galileo. *The Assayer*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia. 1960/1623.
- GOULD, Stephen J. *The Structure of Evolutionary Theory*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. 2002. 1464 s.
- HAUSER, Marc D., CHOMSKY, Noam, FITCH, Tecumseh W. The faculty of language: What it is, who has it, and how did it evolve? *Science*, 2002, 298, s. 1569–1579.
- HENDRICK, Randall (ed.) *Minimalist Syntax*. Oxford: Blackwell. 2003. 233 s.
- HORNSTEIN, Norbert. *Move! A Minimalist Approach to Construal*. Oxford: Blackwell. 2001. 248 s.
- HORNSTEIN, Norbert. Control and movement. *Linguistic Inquiry*, 1999, 30, s. 69–96.
- HORNSTEIN, Norbert, GROHMANN, Kleanthes K., NUNES, Jairo. *Understanding Minimalism*. Cambridge: Cambridge University Press. 2006. 405 s.

- CHOMSKY, Noam. Beyond explanatory adequacy. In *Structures and Beyond*. Ed. BELLETTI, Adriana. Oxford: Oxford University Press. 2004. s. 104–131.
- CHOMSKY, Noam. *On Language and Nature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002.
- CHOMSKY, Noam. *The Minimalist Program*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1995. 420 s.
- CHOMSKY, Noam. A minimalist program for linguistic theory. In *The View from Building 20*. Eds. HALE, Kenneth, KEYSER, Samuel J. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1993.
- CHOMSKY, Noam. Language and Mind. In *Ways of Communicating*. Ed. MELLOR, D. H. Cambridge: Cambridge University Press. 1990. s. 56–80.
- CHOMSKY, Noam. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris. 1981. 371 s.
- LAKATOS, Imre. Falsifications and the methodology of scientific research programs. In *Criticism and the Growth of Knowledge*. Eds. LAKATOS, Imre, MUSGRAVE, Alan. Cambridge: Cambridge University Press. 1970. s. 91–195.
- LASNIK, Howard, URIAGEREKA, Juan, BOECKX, Cedric. *A Course in Minimalist Syntax. Foundations and Prospects*. Oxford: Blackwell. 2005. 299 s.
- LEVINE, Robert. Review of Uriagereka (1998). *Language*, 2002, 78, s. 325–330.
- NEWMAYER, Frederick J. *Linguistic Theory in America*. New York: Academic Press. 1996. 296 s.
- PIATELLI-PALMARINI, M. Evolution, selection and cognition: from ‘learning’ to parameter setting in biology and in the study of language. *Cognition*, 31, 1989. s. 1–44.
- PINKER, Stephen, BLOOM, Paul. Natural language and natural selection. *Behavioral and Brain Sciences*, 1990, 13, s. 707–726.
- POPPER, Karl. *The Logic of Scientific Discovery*. London: Hutchinson. 1959. 479 s.
- RADFORD, Andrew. *Syntactic Theory and the Structure of English*. Cambridge: Cambridge University Press. 1997. 558 s.
- RIZZI, Luigi. Violations of the wh-island constraint in Italian and the subjacency condition. *Montreal Working Papers in Linguistics*, 1978, 11, University of Montreal.
- ROSENBAUM, Peter S. *The Grammar of English Predicate Complement Constructions*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1967. 125 s.
- SCHLESINGER, Izchak M. Two Approaches to the Acquisition of Grammar. In *Other Children, Other Languages*. Ed. LEVY, Yonata. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum. 1994. s. 77–110.
- URIAGEREKA, Juan. *Rhyme and Reason: An Introduction to Minimalist Syntax*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. 1998. 694 s.
- YANG, Ch. N. Beauty and theoretical physic. In *The Aesthetic Dimension of Science: 1980 Nobel Conference*. Ed. CURTIN, Deane W. New York: Philosophical Library. 1982. s. 25–40.
- VESELOVSKÁ, Ludmila. Hesla týkající se generativní gramatiky. In *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ, Jana. Praha: NLN. 2002.
- VESELOVSKÁ, Ludmila. Od bariér k minimalismu: Některé aspekty poslední vývojové změny chomskyánského modelu jazyka. *Slovo a slovesnost*, 2001, 62, s. 274–292.

Linda Awadová

Radoslav Večerka, †Adolf Erhart, Ilona Janyšková, Helena Karlíková, Eva Havlová: **K pramenům slov. Uvedení do etymologie**. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2006. 356 s. ISBN 80–7106–858–6

Otázka po původu slov, ústřední problém etymologie, patří mezi ty jazykovědné otázky, které se v laické veřejnosti těší největší pozornosti. Její řešení však předpokládá postup natolik komplexní, že se mezi jazykovědci vyskytly i názory, že etymologie není samostatnou lingvistickou disciplínou, ale představuje aplikaci metod a nástrojů z různých oblastí. Nejspíš je však třeba připustit, že jazykovědné disciplíny se nemusejí vydělovat jen na základě metodologicko-teoretickém, nýbrž